

Ny privatmottagning för Tandvårdsrädsla

Särtryck ur tidningen *Dental Produktguide nr 1 år 2001*
sidorna 14, 16, 18.

Text: Anneli Fricon
Foto: Sara Mc Key

Det har öppnats en helt ny typ av privatmottagning i Sverige, en mottagning för extremt tandvårdsrädda patienter där patienterna kan få all experthjälp de kan önska sig för att bli av med sin tandvårdsrädsla, liksom hjälp med sina tänder under olika former av narkos.

Specialistkliniken för Narkos och behandling av Tandvårdsrädsla på Kungsholmen i Stockholm är den första privatmottagning i Sverige som kan erbjuda alla olika former av behandling av extremt tandvårdsrädda. Idén med en privat specialiserad klinik är att kunna ge bästa möjliga service till remitterande kollegor och skapa ett alternativ till landstingstandvården. Remiss erfordras inte så de tandvårdsrädda kan här själva söka hjälp för sin rädsla och sina tänder utan att först behöva vända sig till en "vanlig" tandläkare – något många av dem, p g a sin rädsla, inte klarar av att göra.

Mottagningen ligger vackert belägen vid Rålambshovsparken.

Mottagningen öppnade hösten 1999 och där arbetar i dag ett erfaret team bestående av tre tandläkare och två psykoterapeuter. Tandläkare Rei Kevesäter har mångårig erfarenhet av behandling av tandvårdsrädda patienter inom landstingstandvården i Stockholm där han byggt upp deras verksamhet för tandvårdsrädda. Hans främsta "verktyg" är hypnos och lustgas i intimt samarbete med psykoterapeuterna. Till sin hjälp har han också en kollega som praktiserar under sin utbildning till terapeut. Sven-Erik Levin och Margot Holmberg är legitimerade psykoterapeuter. Sven-Erik är dessutom leg psykolog och Margot leg sjuksköterska. Båda har stor erfarenhet av lång- och korttidsterapier. Tandläkare Sture Friedner är initiativtagare till mottagningen. Han har arbetat med narkostandvård sedan 70-talet och har även en terapeutisk utbildning. Vidare finns på mottagningen en tandläkar-kollega som arbetar med "vanliga" patienter. För narkosen svarar tre specialistläkare som också arbetar med smärtpatienter. Till mottagningen är knuten en tandhygienist med lång erfarenhet av tandvårdsrädda patienter.

PSYKOTERAPI, HYPNOS, LUSTGAS OCH NARKOS

Mottagningen erhåller varje år ett stort antal remisser främst för olika typer av narkostandvård men även från kollegor som behöver terapeutisk hjälp med "svåra fall". Det stora flertalet patienter söker sig dock själva till mottagningen, eller så tas kontakten av någon anhörig eller nära vän.

TdI Rei Kevesäter utövar hypnosinduktion.

Psykoterapeut Sven-Erik Levin med patient.

- Det som skiljer oss från andra privata mottagningar är att vi kan erbjuda alla sorters behandlingar och kombinationer av dessa: Psykoterapi, EMDR, hypnos, lustgas, sederingar och fullnarkoser. Detta är ett unikt koncept som vi är ensamma om, säger Sture Friedner.

- De patienter som vi ser här utgörs till stor del av patienter som våra kollegor aldrig träffar och som kollegorna därför ofta inte vet att de ens existerar.

Ca 5% av landets befolkning är gravt tandvårdsrädda. Ända upp till 50% av befolkningen känner stor oro inför tandläkarbesök, oro som kan övergå i "tandläkarskräck", som gemene man, utom tandläkarna själva, säger. Rädslan kan bestå i allt från sprutfoxi till rena dödsångesten i tandvårdssituationen. Ofta har patienterna redan "passerat" flera tandläkare som lovat att det inte skall göra ont och att behandlingen skall gå bra, vilket den sedan ändå inte har gjort. Patienten har på detta sätt förlorat tilltron till tandvården, känt sig skrämmd och hamnat i en "ond cirkel". För många patienter får tandvårdsrädslan sociala konsekvenser där man, p g a sina dåliga tänder, undviker kontakt med andra människor. För att bryta cirkeln kan man ge narkos eller olika typer av korttidsterapi och/eller hypnos, för att ge patienten möjligheter att klara av tandvårds-situationen. Den underliggande orsaken till rädslan eller kväljningarna finns ju att finna i patientens historia.

PATIENTEN STYR

Att arbeta med tandvårdsrädda patienter kräver goda kunskaper i psykologi och känsla att kunna "känna in" patienten, att kunna sätta sig in i patientens situation. De här kunskaperna kommer inte av sig själva utan är något man som vårdpersonal skaffar sig genom utbildning och klinisk erfarenhet. Det gäller också att ägna varje patient mycket tid, aldrig göra något patienten inte samtyckt till och att låta patienten själv styra behandlingstakten.

Behandling av tandvårdsrädsla har tidigare nästan enbart varit en angelägenhet för landstingstandvården eftersom förutsättningarna inte funnits att bedriva avancerad terapeutisk hjälp privat.

1999 ändrades tandvårdslagen och det finns i dag möjlighet att bedriva även komplicerad, tidskrävande vård, i privat regi. Sedan 1999 finns också möjlighet att få både tandbehandling och psykoterapi för sin tandvårdsrädsla utförd under sjukförsäkringen (landstingens högkostnadsskydd). Förutsättningarna för att patienten skall komma i åtnjutande av denna vårdform är att han/hon har ett stort uppdämt behandlingsbehov (karies och/eller parodontit) orsakat av tandvårdsrädslan och att han/hon inte sökt tandvård under lång tid annat än akut, eller har behandlats under narkos. De flesta som uppfyller dessa kriterier kan få sina tänder lagade som ett led i behandlingen av sin tandvårdsrädsla för max 900:-, ett genombrott i synen att tänderna, faktiskt, utgör en del av kroppen! Målsättningen är att patienterna, efter genomgången behandling, skall klara av att behandlas av vilken tandläkare som helst! De patienter som remitterats till kliniken kan ofta

Patient behandlas under narkos.

- Vår mottagning är speciellt byggd med tanke på att kunna ta emot denna typ av patienter. Här finns t ex en speciell avdelning där terapeuterna håller till och där patienterna kan behandlas utan störande tandläkarljud.

Till mottagningen kommer varje år också ett stort antal patienter med uttalade kväljningsbesvär. Dessa patienter behandlas på samma sätt som de tandvårdsrädda, man gör på mottagningen ingen åtskillnad. Tyvärr räknas inte patienter med kväljningar in i gruppen tandvårdsrädda vid bedömningen hos Landstinget, varför det är svårt att få ersättning därifrån för dessa patienter.

- Kväljarna utgör nästan hälften av våra patienter, säger StureFriedner, och vi beklagar verkligen myndigheternas syn på dessa, i tandvårdssammanhang, mycket handikappande symptom.

Vid bygget av mottagningen, som ligger i ett endast 10 år gammalt hus med utsikt mot Rålambshovsparken, har man ansträngt sig för att få så lite "tandläkarkänsla" som möjligt i lokalen, ett effektivt ventilationssystem tar bort tandvårdslukt, inga bilder på väggarna påminner om tänder, det känns varmt och ombonat.

Mottagningen är också specialanpassad för att kunna ta emot handikappade patienter och har mycket god tillgänglighet för rullstolsbundna. Även de metallöverkänsliga har man tänkt på, här har aldrig utförts en enda amalgamfyllning och effektiva punktutsugar och specialfläktar för bort och filtrerar eventuella amalgamångor som bildas vid borrarbetet.

I "fikaummet" hänger ett brev från Miljö- och Hälsoskyddsmyndigheten där det står att man betraktar mottagningen som "ett föredöme vid hanteringen av amalgamavfall".

- Lokalen var tidigare bibliotek för ryska ambassaden, berättar Sture Friedner. Vi har lagt ned mycket arbete på att bygga om det till en ur miljösynpunkt modernast möjliga klinik.

ARBETA I NÄTVERK

På mottagningen utförs varje år ett stort antal behandlingar under narkos allt ifrån enstaka rotfyllningar till stora protetiska restaurationer. Man utför dock inte implantatbehandlingar utan samarbetar här med andra mottagningar i Stockholm. Att remittera bort det som andra gör bättre, dvs att arbeta i nätverk, anser man som en självklarhet.

Den narkos som ges är av samma typ och med samma säkerhet som den som ges på sjukhus. Vid narkosen är patienten sövd till ett narkosdjup där han eller hon inte kan känna någon smärta och där behandlingen ofrivilligt inte kan väcka. Man har delat in narkoserna i "långnarkoser" vilka, som namnet antyder, är långa, ofta varar de en hel arbetsdag.

Väntrummet känns varmt och ombonat.

Under en sådan narkos hinner man utföra en väldigt mängd tandvård. Att arbeta under narkos betyder, med de här patienterna, att man kan utföra en betydligt bättre vård än man skulle kunna göra utan narkos eftersom man inte behöver ta hänsyn till patientens reaktioner.

- Behöver det vara torrt ser man till att det är det – det är inte alltid möjligt i en "vanlig" behandlings-situation. Förutom långnarkoserna har man "kortnarkoser", intravenösa sederingar, för enstaka ingrepp, t ex behandling av en tand som inte gått att bedöva. Därtill kommer behandling under lustgas. De bägge senare har fördelen av att inte påverka patienten i så stor utsträckning och man kan därför utföra dessa behandlingar även på lite äldre och ej helt friska patienter.

Narkostandvården utgjorde tidigare stommen i kliniken men har nu distanserats av antalet behandlingar av patienter som vill bli hjälpta med sin tandvårdsrädsla.

- Detta är ju en mycket glädjande utveckling där samhällets stöd givetvis har en avgörande betydelse.

***Specialistkliniken för Narkos och
behandling av Tandvårdsrädsla
Rålambsvägen 10 A
112 59 STOCKHOLM
08-737 00 75***

Tdl Sture Friedner, narkosläkare Bo Lundblad och syster Mait med nöjd patient efter behandlingen.